

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 054 СОЦІОЛОГІЯ**

Запоріжжя, 2023

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

Факультет інформатики, математики та економіки

Кафедра соціології та філософії

Освітньо-професійна програма «Соціологія муніципальної політики»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Кваліфікація: магістр

Мова навчання: українська

Розробники: Афанасьєва Л.В., доц., канд. філос.наук; Букрєєва І.В., доц.,
канд. філос.наук; Глебова Н.І., проф, докт. соц. наук, Глинська Л.Ф., доц., канд.
філос. наук

«Затверджено»

На засіданні кафедри № 2 від 22.09.2023 р.

Завідувач кафедри

Афанасьєва Л.В.

ЗМІСТ

1.
2.	3
агальні положення	4
3.	М
методологічні вимоги до кваліфікаційної роботи	7
4.	П
порядок виконання кваліфікаційної роботи	9
5.	В
вибір теми кваліфікаційної роботи та робота з інформаційними джерелами.....	11
6. Структура кваліфікаційної роботи	13
7.	Т
технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи	22
8.	Д
опуск до захисту кваліфікаційної роботи.....	26
9.	П
порядок та процедура публічного захисту кваліфікаційної роботи	29
10.....	О
цінювання кваліфікаційної роботи.....	30
Список використаних джерел.....	32
Додаток 1. Зразок оформлення календарного плану.....	33
Додаток 2. Титульний аркуш дипломної роботи (приклад).....	34
Додаток 3. Зміст дипломної роботи	35
Додаток 4. Зразок форми зовнішньої рецензії	36
Додаток 5. Зразок оформлення списку використаних джерел.....	37

1. Загальні положення

Методичні рекомендації розроблені відповідно до Наказу Міністерства освіти України від 05.01.2021 року, № 14 «Про затвердження стандарту вищої освіти України за спеціальністю 054 «Соціологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти», Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Положення про дипломні (кваліфікаційні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Положення про академічну доброчесність у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Кодекс академічної доброчесності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та інших чинних нормативних актів Міністерства освіти і науки України, що регламентують підготовку здобувачів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота є комплексним самостійним дослідженням здобувача, що засвідчує рівень засвоєння ним загального обсягу навчального матеріалу з освітньо-професійної програми, оволодіння теоретичними знаннями, практичними навичками, а також уміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Основною *метою* написання дипломної роботи є самостійне розв'язання складної задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері соціології, що характеризується невизначеністю умов і вимог. Виконання кваліфікаційної роботи передбачає застосування певних теорій та методів соціологічної науки, що забезпечують можливість аналізувати соціальні процеси і явища, систематизувати отримані результати досліджень, формулювати нові висновки і положення.

Процес написання і захисту кваліфікаційної роботи передбачає володіння наступними **компетентностями та результатами навчання**:

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.

СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.

СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.

СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та

проектів українською та іноземною мовами.

СК06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.

Результатів навчання

ПР01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.

ПР02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.

ПР04. Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань.

ПР05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.

ПР06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.

ПР07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей.

ПР08. Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

2. Методологічні вимоги до кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота має відповідати наступним *вимогам*:

1) тематика повинна бути науково актуальною, соціально значущою і відповідати сучасному стану розвитку вітчизняної та зарубіжної соціології;

2) об'єкт, предмет, мета роботи та її завдання мають бути чітко визначені;

3) методологічні підходи та методи дослідження, що застосовуються в роботі, повинні бути чітко й логічно обґрунтовані з точки зору їх теоретичного і практичного значення;

4) використані у роботі провідні положення, ідеї, викладені у наукових публікаціях та інших джерелах за темою дослідження, мають бути критично проаналізовані;

5) виклад матеріалу повинен бути логічним та послідовним: від основного тексту до формулювання узагальнюючих висновків і рекомендацій.

Розв'язання зазначених вище завдань визначає необхідність дотримання відповідних *методологічних принципів написання кваліфікаційної роботи*:

- наявність теоретичної та практичної значимості (цінності) роботи для

сучасної соціології та суспільства;

- використання теоретико-методологічної бази дослідження, що відбиває напрацювання у галузі сучасного соціологічного знання;
- системність у вирішенні завдань дослідження;
- певний рівень творчості та оригінальності мислення;
- дотримання провідних засад кодексу професійної етики соціолога при підготовці та реалізації емпіричного дослідження.

Обґрунтованість означених принципів визначається наступним:

1. *Наявність теоретичної і практичної значимості роботи для сучасної соціології.* Проводячи дослідження, здобувач повинен брати участь у проведенні емпіричних досліджень, самостійно здійснювати аналіз первинних та вторинних соціологічних даних, а також теоретичних напрацювань, необхідних для вдосконалення практичної діяльності у майбутньому.

Такий підхід до написання дипломної роботи дозволяє здобувачу демонструвати свою теоретичну підготовку і володіння навичками практичної фахової діяльності.

2. *Використання теоретико-методологічної бази дослідження, що відбиває напрацювання у галузі сучасного соціологічного знання.* Під час виконання кваліфікаційної роботи необхідно апелювати до даних, представлених у провідних фахових журналах, монографіях, аналітичних центрах тощо.

Вивчаючи досвід соціологічних напрацювань за темою дослідження, доцільно подавати їх аналіз у формі стисло аналітичного огляду стану розробленості теми, а також робити висновки щодо актуальності вивчення проблеми дослідження.

3. *Системність у вирішенні завдань дослідження.* Розв'язуючи завдання, поставлені у кваліфікаційній роботі, необхідно застосовувати комплексний системний підхід - один з спеціальних способів наукового дослідження, за яким досліджуваний об'єкт розчленовують на елементи, з яких він складається. У єдності вони утворюють систему, що ефективно функціонує.

4. *Певний рівень творчості та оригінальності мислення.* Здобувач повинен продемонструвати поряд з теоретичними знаннями та практичними навичками креативне мислення, інноваційні підходи до вирішення завдань.

5. *Дотримання провідних засад кодексу професійної етики соціолога при підготовці та реалізації емпіричного дослідження.* Здобувач несе особисту відповідальність за достовірність отриманих даних, зобов'язаний дотримуватися принципу добровільності залучення респондентів та конфіденційності даних, етичних вимог проведення дослідження, визначених у Кодексі професійної етики соціолога, затвердженого Соціологічною асоціацією України.

3. Порядок виконання кваліфікаційної роботи

Процес написання кваліфікаційної роботи відбувається за наступними етапами:

1. Узгодження теми роботи з науковим керівником і гарантом

освітньої програми;

2. Отримання від наукового керівника індивідуального завдання на кваліфікаційну роботу, в якому визначено терміни виконання кожного з етапів у відповідності до календарного плану;

3. Збір матеріалу, його систематизація, добір наукових джерел за темою роботи та їх бібліографічний опис;

4. Розробка попереднього плану кваліфікаційної роботи;

5. Складання розгорнутого плану кваліфікаційної роботи;

6. Проведення авторського емпіричного соціологічного дослідження;

7. Підготовка першого «чорнового» варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення науковому керівникові;

8. Робота над зауваженнями, усуненням недоліків, написання остаточного варіанту тексту;

9. Подання дипломної роботи на кафедру, перевірка тексту роботи на оригінальність;

10. Попередній захист кваліфікаційної роботи на розширеному засіданні випускової кафедри, за обов'язкової присутності викладачів, які є членами ДЕК;

11. Рецензування кваліфікаційної роботи;

12. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи

4. Вибір теми дипломної роботи

На першому етапі виконання кваліфікаційної роботи здобувач обирає тему, яка, передусім, має відповідати: 1) об'єкту та предмету соціологічної науки; 2) актуальним запитам науки і суспільства; 3) інтересам самого здобувача тощо.

Обрана тема може бути логічним продовженням попередніх наукових пошуків студента, тобто, повністю або частково узгоджуватися з темою бакалаврської роботи, доповідями на студентських конференціях, науковими статтями тощо.

Тема кваліфікаційної роботи повинна вказувати на наявність невирішених чи недостатньо вирішених проблем у сучасній науці, практичній діяльності організацій, установ, підприємств, державних органів тощо.

Кваліфікаційна робота можуть виконуватися за тематикою, яку замовляють підприємства, установи та організації, що уклали з Університетом договір про надання освітніх послуг або з якими пов'язана трудова діяльність здобувача вищої освіти. У цьому випадку замовлена підприємством, установою, організацією тема дослідження погоджується з гарантом відповідної освітньої програми та затверджується рішенням відповідної кафедри.

Здобувач має право обрати тему кваліфікаційної роботи, визначену кафедрою, або запропонувати власну з обґрунтуванням доцільності її розробки. Запропонована здобувачем власна тема дослідження погоджується керівником кваліфікаційної роботи, гарантом освітньої програми та затверджується рішенням кафедри.

Узгодження теми здобувачем вищої освіти із керівником кваліфікаційної роботи, гарантом освітньої програми і затвердження її на засіданні кафедр завершується не пізніше 01 листопада (для денної форми навчання), до завершення осінньої сесії (для заочної форми навчання) поточного навчального року. У разі необхідності тему кваліфікаційної роботи може бути змінено за рішенням кафедри з наступним оформленням наказу по університету (але не пізніше початку останнього семестру перед захистом, виключно у виняткових випадках, з обґрунтуванням такої необхідності). Уточнення формулювання теми може бути внесено не пізніше, ніж за місяць до захисту роботи.

Після закріплення теми здобувачеві видається завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток 1), складене керівником, погоджене з гарантом освітньої програми і завідувачем відповідної кафедри з обов'язковим зазначенням термінів та етапів його виконання.

5. Робота з інформаційними джерелами

Починати складання бібліографічного списку джерел потрібно з монографій, статей у фахових журналах, оскільки саме у них містяться дані про найважливіші теоретичні положення, методологічні підходи і методики досліджень. Особливу увагу слід звернути на законодавчо-нормативні документи, звіти за результатами проведених соціологічних досліджень. Використання матеріалів, отриманих з мережі Інтернет та інших джерел, вимагає обов'язкового посилання на них.

Після систематизації бібліографічних матеріалів, здобувач має визначити найважливіші аспекти досліджуваної проблематики та напрями її вивчення. Потім слід перейти до складання та узгодження з науковим керівником попереднього плану роботи, який має бути логічним, точним, лаконічним, відповідати проблемі, що досліджується.

План роботи має бути складним, тобто, робота поділяється на розділи, які, у свою чергу, поділяються на підрозділи. Вибір певного варіанту залежить від дослідницьких завдань та способу їх вирішення.

Після складання плану здобувач працює над основною частиною кваліфікаційної роботи і має право звертатися до наукового керівника для отримання консультацій щодо вибору, уточнення методів теоретичного та емпіричного дослідження, корегування і редагування тексту роботи.

6. Структура дипломної роботи

Кваліфікаційна робота має обов'язкові складові частини, що розташовуються у наступній послідовності.

- титульний лист (Додаток 2);
- анотація;
- реферат;
- зміст;
- перелік умовних скорочень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина;

- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

До кваліфікаційної роботи також додаються:

1. Рецензія зовнішнього рецензента (не нумерується);
2. Ксерокопії опублікованих статей, тез конференцій за тематикою кваліфікаційної роботи з вихідними даними.
3. Електронна копія роботи на електронному носіїві.

Складовою кваліфікаційної роботи є **анотація** українською та англійською/німецькою мовами (обсягом 1600-1800 друкованих знаків). Анотація подається за схемою: прізвище, ім'я та по батькові здобувача вищої освіти; назва кваліфікаційної роботи; текст анотації; ключові слова. Анотація друкується на окремому аркуші і підшиваються у роботу одразу за титульним аркушем (але не нумеруються).

До кваліфікаційної роботи додається **реферат** (обсягом до 8 сторінок – 20 000 друкованих знаків з пробілами), який містить загальну характеристику кваліфікаційної роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг дипломної роботи у сторінках), стислий виклад основного змісту (за розділами) та висновки. Реферат друкується на окремих аркушах і підшивається у роботу одразу за анотаціями (але не нумерується).

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх структурних компонентів роботи.

Якщо у кваліфікаційній роботі вжито специфічну термінологію, а також використано скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути подано у вигляді окремого реєстру, який розміщують перед вступом. **Перелік умовних скорочень** необхідно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа - їх детальне розшифрування.

Список умовних скорочень (у разі потреби) оформлюється, наприклад, наступним чином: ЗМІ – засоби масової інформації, ЗМК – засоби масової комунікації, ін. – інші, Ін-т – інститут, Міжнар. – міжнародний, МОН України – Міністерство освіти і науки України, НАНУ або НАН України – Національна академія наук України, НАУК, САУ – Соціологічна Асоціація України.

Вступ повинен містити наступні обов'язкові елементи: актуальність теми, ступінь вивчення проблеми, об'єкт дослідження, предмет дослідження, мета і завдання дослідження, методи дослідження, гіпотези, наукова новизна одержаних результатів, практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дослідження, структура роботи.

Обґрунтування **актуальності теми** передбачає відповідь на запитання:

«Чому дану проблему потрібно вивчати зараз?» Вона має бути змістовною, лаконічною, небагатослівною, демонструвати найважливіше – сутність проблемної ситуації. Правильність оцінки здобувачем обраної теми з точки хору її своєчасності і соціальної значимості, характеризує його наукову зрілість і фахову компетентність.

Характеристика **стану наукової розробки проблеми** передбачає стислий

аналіз того ким, коли, які саме аспекти даної теми і наскільки глибоко вже досліджувалися. У разі, якщо проблема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, потрібно обґрунтувати доцільність і можливі напрями її подальшого вивчення.

Зазначимо, що **об'єктом** дослідження виступають процеси або явища, що породжують проблемну ситуацію, і які підлягають вивченню. Представлення об'єкту дослідження у тексті кваліфікаційної роботи починають фразою: «Об'єктом дослідження є ... (повна назва)», після чого дається стислий опис об'єкту зі вказівкою його основних характеристик.

Відповідно, **предметом** дослідження є певна сторона, елемент чи особливість об'єкта. Тобто, об'єкт і предмет співвідносяться як ціле і частина, загальне і часткове. Іншими словами, предмет є частиною об'єкту, що підлягає вивченню. Визначення предмету дослідження – це відповідь на питання: Що, які властивості чи які зв'язки об'єкту підлягають вивченню.

Мета кваліфікаційної роботи має визначати те, чого конкретно повинен досягти її автор у ході проведення дослідження. Іншими словами, це кінцевий результат написання роботи, що може полягати у виявленні недоліків і проблем, обчисленні нових показників, розробці або поліпшенні методики, оцінці рівня розвитку, складанні програми удосконалення, визначенні параметрів або властивостей об'єкту.

Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, аналіз тощо) метою роботи бути не може. Між метою і кінцевим результатом роботи має бути тісний зв'язок. Мета кваліфікаційної роботи реалізується через конкретні завдання, які треба вирішити.

Завдання дослідження – це етапи, послідовність виконання роботи, які необхідно реалізувати для досягнення поставленої мети і перевірки гіпотез дослідження. Структура (зміст) роботи є повним відображенням завдань, які вирішуються.

Завдання сформулюються таким чином: «У процесі дослідження вирішувалися наступні завдання: ...», «Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: ...», «Необхідність досягнення мети дослідження, зумовила постановку і вирішення наступних завдань: .» - далі послідовно перераховуються операції, що виконуються.

Завдання мають бути правильно і чітко сформульовані, логічно розставлені, щоб відбивати послідовність дій здобувача. Зазвичай, у соціологічних дослідженнях формуються чотири основних групи завдань.

Перша група завдань передбачає розгляд стану розробленості теми в теорії та практиці соціологічної науки, з'ясуванні теоретико-методологічних засад досліджуваної проблеми. Бажано, щоб завдання першої групи розпочиналися словами *розробити* або *обґрунтувати* теоретичні засади (вказується чого), *з'ясувати* соціальну природу певних категорій тощо, *визначити* поняття – називається об'єкт, *обґрунтувати* принципи, підходи, методику тощо.

Друга група завдань пов'язана з необхідністю чіткого визначення предмету і об'єкту дослідження. Вони можуть містити словосполучення:

виявити склад або моделі, визначити структуру, визначити або уточнити межі поширення, окреслити сукупність тощо. Вирішення цих завдань надасть можливість визначити сутність об'єкту і предмету дослідження.

Третя група завдань уточнює процедури безпосереднього аналізу досліджуваної проблеми. Їх виконання передбачає аналіз зібраного фактичного матеріалу. Ці завдання доцільно розпочинати наступним чином:

- 1) *з'ясувати* значення, походження, причини, шляхи прояви, особливості, природу, роль, місце, специфіку, особливості, фактори тощо;
- 2) *дослідити* характер, характеристики, фактори, властивості, походження, зв'язки, потенціал, засоби, технології, функції, співвідношення, фактори, структуру;
- 3) *виявити* ознаки, причини, поширення, зв'язок, шляхи, засоби, специфіку, чинники, типи, фактори, характеристику, співвідношення, структуру;
- 4) *вивчити* можливості, специфіку, функціонування, потенціал;
- 5) *проаналізувати* структуру, характер, залежність, особливості, реалізацію;
- 6) *описати* функціонування, спосіб;
- 7) *визначити* обсяг, типи, моделі, структуру, потенціал, функції, продуктивність, засоби, систему, групи, спільне і відмінне, характеристики;
- 8) *встановити* взаємозв'язки, взаємодію, функції, ступінь продуктивності, мотиви, вплив, типи, ознаки, особливості, зв'язки, роль, критерії;
- 9) *здійснити* аналіз, опис тощо;
- 10) *простежити* функціонування, особливості, залежність, засоби, розвиток, глибину, еволюцію, співвідношення;
- 11) *визначити* динаміку, можливості, процеси, межі, специфіку, місце, роль, належність;
- 12) *показати* зв'язок;
- 13) *окреслити* особливості, групи, засоби, механізми, значення, конструкції;
- 14) *зіставити* форми;
- 15) *розкрити* характер, статус, функції, особливості, зміст, вплив;
- 16) *розглянути* взаємодію, засоби;
- 17) *охарактеризувати* особливості, засоби, типи, специфіку;
- 18) *уточнити* хронологію, межі;
- 19) *з'ясувати* взаємодію тощо.

Четверта група завдань передбачає здійснення узагальнень, підбиття підсумків, формулювання висновків та рекомендацій. Дана група завдань базується на виконанні попередніх трьох, тому носить узагальнюючий характер, наприклад: *визначити* або *окреслити* місце і роль; *виявити* або *встановити* тенденції розвитку, *з'ясувати* закономірності чи тенденції змін; *розробити* практичні рекомендації.

Гіпотези в конкретно-соціологічному дослідженні є науковим припущенням, яке висувають для можливого пояснення певних соціальних

фактів, явищ і процесів. У методологічному плані гіпотеза слугує з'єднувальною ланкою між теоретичною концепцією та емпіричною базою дослідження, її висувають для перевірки тих залежностей, які внесені до теоретичної схеми і на вивчення яких скеровані завдання дослідження. У цьому сенсі гіпотеза є своєрідним *прогнозом* їх очікуваного розв'язання, який може і не виправдатися, що не применшує її цінності. Важливим є те, що висунення гіпотези дає змогу зробити обґрунтований перехід від теоретичних понять до емпіричних даних. Розробкою і формулюванням гіпотез завершується методологічна частина програми конкретно-соціологічного дослідження.

Необхідними елементами роботи є обґрунтування *методології та методів дослідження*. Спочатку формулюються теоретичні парадигми, які є основою для цього дослідження, потім перелічуються методи, що застосовуються для збору та аналізу емпіричних даних.

Методи дослідження добираються з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження і обов'язково використовуються як загальнонаукові, так і конкретно - соціологічні. Серед загальнонаукових слід назвати, наприклад: аналіз та синтез (під час узагальнення методологічних стратегій); історичний (для дослідження генези наукового дискурсу); моделювання (для конструювання аналітичної моделі дослідження); метод компаративного аналізу (з метою порівняння власних висновків і результатів інших соціологічних досліджень).

Основними методами для здобуття первинної соціологічної інформації є контент-аналіз, дискурс-аналіз документальних джерел, спостереження, експеримент, різні форми опитувань тощо. Провідними методами аналізу є статистичний – дескриптивна та аналітична статистика, методи візуалізації, інтерпретативні методи тощо.

Зазначимо, що методи слід конкретизувати, який метод для чого використовується. Наприклад: структурно-функціональний - при здійсненні експлікації та операціоналізації понять.....; порівняльний - дозволив виявити відмінні риси у існуючих моделях

Наукова новизна для кваліфікаційної роботи є здебільшого умовною, і скоріше визначає відмінність одержаних результатів від відомих раніше. Зазвичай використовують фразу: «Наукова новизна даного дослідження полягає у наступному...» До ознак, що засвідчують наукову новизну роботи, слід віднести наступні:

- 1) подальший розвиток проблеми дослідження;
- 2) введення до наукового обігу нових категорій і понять;
- 3) використання нових методів, інструментів, апарату дослідження;
- 4) розробка та наукове обґрунтування пропозицій про оновлення об'єктів, процесів і технологій;
- 5) формування нових наукових уявлень про суспільство та його окремі елементи.

Теоретична значимість результатів дослідження може полягати у цінності отриманих результатів для соціологічної науки і суспільства. Визначається тим, у які проблеми, концепції, підходи, визначення вносяться

зміни, спрямовані на розвиток науки, що поповнюють її зміст. Не збігається з такою методологічною характеристикою як новизна.

Практична значимість результатів дослідження може полягати у вирішенні нагальних проблем діяльності державних органів, організацій, підприємств, установ, проведенні подальших наукових розвідок; використанні матеріалів дослідження у процесі підготовки фахівців тощо.

Оцінюючи практичну значимість кваліфікаційної роботи, слід розуміти, що вона визначається характером конкретного наукового дослідження. Якщо робота носить методологічний характер, то її практична значимість може полягати в апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях, у використанні в освітньому процесі, у розробці регіональних програм тощо. Практична значимість роботи методичного характеру полягає у розробці науково обґрунтованих методів, засобів їх вдосконалення тощо.

Структура дипломної роботи починається стандартною фразою:

«Робота складається зі вступу, ... розділів, висновків; містить ... сторінок тексту, ... рисунків, ... таблиць, ... додатків. Список джерел включає ... найменувань літератури. Загальний обсяг роботи складає ... сторінок, у тому числі основного тексту ... сторінок».

Назви всіх складових «ВСТУПУ» слід виділити жирним шрифтом, наприклад: **Об'єкт дослідження, Предмет дослідження, Мета дослідження, Гіпотези** тощо.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 5-7% (3-5 стр.) від загального обсягу основного тексту роботи.

Основна частина кваліфікаційної роботи повинна складатися з трьох розділів.

Перший та другий розділи дипломної роботи є теоретичними і складають приблизно 70% загального обсягу дипломної роботи. Інші 30% повинні припадати на емпіричну частину, тобто на останній третій розділ.

Перший розділ може включати розгляд наукових робіт за темою дослідження. Аналізувати публікації можна методом їх групування за науковими напрямками: наприклад, феноменологічні, структурно функціональні, психологічні підходи тощо, або за хронологією. Такий аналіз обов'язково передбачає власну оцінку здобувачем положень, що вивчаються.

Огляд джерел повинен відтворювати ступінь вивченості даного питання на сучасному етапі розвитку соціологічної науки. У цьому ж розділі доцільно здійснювати теоретичну або теоретико-методологічну інтерпретацію основних понять - спочатку об'єкту, а потім предмету дослідження. Слід з'ясувати, хто увів досліджувані категорії у науковій обіг, яке значення вони мають для вітчизняної та зарубіжної соціології.

Другий розділ теж може бути присвячений аналізу класифікації основних елементів структури досліджуваного явища, опису відомих на сьогоднішній день його видів і типів, основних рис, причинах виникнення тощо.

Перший та другий розділи можуть бути розбиті на декілька підрозділів, де самі розділи, так і їх підрозділи обов'язково повинні мати назви, які відображають їх зміст.

Оскільки у теоретичних розділах роботи здобувач повинен розкрити тему, використовуючи уже створені наукові матеріали, особливу увагу варто приділити посиланням на використані джерела. Вони повинні бути присутніми повсюдно і супроводжувати усі цитати та ідеї, які автор запозичив у працях інших вчених, за винятком тих думок і висновків, що були сформульовані ним самостійно. Посилання ставиться у квадратних дужках відразу після прямої цитати або використаної загальної ідеї.

Основною метою написання *третього розділу* має стати емпіричне підтвердження положень, концепцій, інструментарію дослідження, запропонованих у теоретичній частині кваліфікаційної роботи. Він також повинен мати назву, яка б віддзеркалювала сутність проведених емпіричних досліджень.

У *третьому розділі висвітлюються* результати емпіричного дослідження. У першу чергу, це опис всієї сукупності даних у розрізі порівняння із результатами аналогічних досліджень та статистичною інформацією. Окремі тенденції можна виявляти зіставленням показників за різні роки, простеживши напрями їх зміни за часом.

Другим кроком у здійсненні аналізу даних є встановлення та оцінка взаємозв'язків між окремими досліджуваними ознаками для всієї сукупності об'єктів. Цю роботу починають з побудови таблиць двовимірного розподілу, що дозволяє здійснювати формування підвибірок за такими соціально-демографічними характеристиками як стать, вік, освіта, місце проживання тощо та проводити співставлення отриманих даних.

Аналітичні дані, представлені у вигляді розрахунків, таблиць, графіків, діаграм обов'язково повинні тлумачитись у тексті роботи, бути проаналізованими та підкріпленими висновками, які надають змогу з'ясувати сутність процесів, що досліджуються, їх специфіку, причини появи, фактори й динаміку змін тощо. Здійснюючи аналіз отриманих даних, не слід забувати, що проблема дослідження повинна аналізуватися в роботі з урахуванням як позитивних, так і негативних чинників.

До основного тексту роботи рекомендується вносити лише основні результати емпіричного соціологічного дослідження у формі діаграм, графіків або таблиць. Громіздкі таблиці та результати, які доповнюють або уточнюють чи поглиблюють основні емпіричні дані, рекомендується виносити у додатки, зробивши відповідне посилання у тексті, де вони аналізуються або використовуються. При поданні результатів якісних досліджень в основному тексті роботи рекомендується розміщувати їх аналіз – висновки, класифікації, концептуальні схеми тощо, використовуючи лише окремі елементи масиву даних в ілюстративних цілях, наприклад, окремі цитати з глибинних інтерв'ю чи фокус-груп. Повну базу якісних даних або агреговані результати їх аналізу потрібно розміщувати також у додатках.

У **висновках** дипломної роботи викладаються найважливіші практичні, теоретичні та, за наявності, наукові результати здобуті у роботі, а також рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів. У висновках можуть аргументуватися перспективи подальшого

вивчення теми дослідження. Загалом кількість висновків має відповідати кількості поставлених завдань.

Висновки повинні бути лаконічними, містити чіткі, однозначні формулювання, які логічно пов'язані з основним змістом кваліфікаційної роботи. У загальних висновках не варто повторювати узагальнень, сформульованих у висновках до розділів у основній частині, та наводити новий фактологічний матеріал. Недоречним є і формулювання висновків ширше, ніж того вимагає досліджувана проблема. Окрім того, варто уникати положень, які не підтверджені у роботі конкретними даними.

Наприклад: «Проаналізовано ступінь розробленості теоретико-методологічних аспектів реклами у науковій літературі, методичних, аналітичних документах та результатах соціологічних досліджень. Виявлено, що осмислення даної проблеми вченими здійснюється досить активно, однак у літературі недостатньо відображено характер і роль застосування нетрадиційних рекламних рішень на вибір покупця. Визначено методом контент-аналізу, що реклама – це не тільки цілеспрямоване поширення інформації про споживчі властивості товарів, а і рекламна діяльність з надання різних супроводжуючих продаж товарів видів послуг для створення популярності і залучення уваги споживачів з метою створення попиту на товари й послуги та збільшення їхньої реалізації. Досліджено, що етимологією поняття «реклама» вважається латинське дієслово «*reclamare*» – кричати, викрикувати...».

Обсяг висновків до дипломної роботи не має перевищувати 8% основного тексту роботи, тобто, 3-5 сторінок основного тексту роботи.

Список використаних джерел: подається в алфавітному порядку; має складатися не менше кількості аркушів у роботі, з них як мінімум 5% – іноземною мовою); оформлюється відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Використання у кваліфікаційних роботах інформаційних джерел країни-агресора забороняється.

Додатки до дипломної роботи. Цей розділ призначений для висвітлення додаткових матеріалів, що підтверджують основні положення роботи. У додатки можуть входити: бланки анкет та опитувальників, таблиці вихідних даних і результатів розрахунків, схеми, рисунки, допоміжні ілюстрації тощо.

Додатки наводяться тільки в разі необхідності, якщо ця інформація не може бути поміщена безпосередньо у тексті роботи, і розміщують у порядку появи посилань у тексті

Опубліковані статі, тези конференції за тематикою роботи, які апробовані на науково-практичних конференціях, додаються до роботи.

Електронна версія роботи на електронному носіїві додається і оформлюється одним файлом, й має бути абсолютно ідентичною паперовому варіанту.

7. Технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою.

Обсяг кваліфікаційної роботи становить 50-70 сторінок тексту формату

A4; для психолого-педагогічних і гуманітарних наук допускається збільшення до 30%. До зазначеного обсягу не входять сторінки зі списком використаних джерел та додатків. Об'єм основної частини (розділів) має складати не менше 70% всієї роботи. Усі сторінки структурних частин кваліфікаційної роботи підлягають наскрізній нумерації, окрім анотацій і реферату, які підшиваються одразу за титульною сторінкою. Першою сторінкою вважається титульний лист роботи (першою сторінкою, яка нумерується, є зміст). Кваліфікаційна робота повинна бути виконана й оформлена з дотриманням усіх технічних вимог до наукових робіт.

Текст роботи набирається: шрифт – Times New Roman, кегль – 14 пунктів, міжрядковий інтервал – 1,5; поля: ліве – 3 см; праве – 1 см; верхнє – 2 см; нижнє – 2 см, абзацний виступ – 1,25 см. Не використовувати курсив по всьому тексту роботи (окрім **списку використаних джерел**).

Заголовки розділів друкуються великими літерами посередині рядка без крапки в кінці. Нумерація заголовків розділів здійснюється арабськими цифрами з крапкою в кінці (РОЗДІЛ 1.). Вступ і Висновки не нумеруються.

Заголовки підрозділів друкуються з абзацного відступу малими літерами (крім першої великої). Нумерація підрозділів здійснюється арабськими цифрами в межах кожного розділу, відокремлених крапкою та з крапкою у кінці (1.2.). Відстань між заголовками та подальшим чи попереднім текстом дорівнює 3 інтервали (2 рядки).

Нумерацію сторінок кваліфікаційної роботи проставляють, починаючи зі вступу(третя сторінка) у верхньому правому куті без крапки наприкінці.

На титульному аркуші та на сторінці зі змістом номери сторінок не ставлять.

Нумерацію розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знаку № у правому верхньому куті.

Всі аркуші роботи повинні бути зброшуровані у твердому плетінні.

Назви структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру до тексту; крапка наприкінці назви структурної частини не ставиться; кожний розділ починається з нового аркуша, нумерація – арабськими цифрами.

У межах розділу підрозділи не починаються з нової сторінки.

Графічні неточності, описки, друкарські помилки, які було виявлено у паперовому варіанті тексту, можна виправляти, проте допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Оформлення таблиць та ілюстрацій. У кваліфікаційній роботі з соціології різноманітні ілюстрації – таблиці, графіки, діаграми тощо, посідають значне місце як за своїм обсягом, так і за можливостями різнобічного розкриття результатів дослідження. Водночас, не слід перевантажувати саму роботу ілюстративним матеріалом, адже частину можна перенести у додатки. Таблиці, представлені у тексті роботи, повинні бути компактними і наочно доступними для розуміння.

Кількість ілюстрацій – малюнків, схем, графіків, таблиць, діаграм тощо

визначається змістом роботи та повинна бути достатньою для того, щоб текст був чітким і зрозумілим. Усі ілюстративні матеріали доцільно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Мал. ...» і нумерують послідовно у межах відповідного розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Відповідно номер ілюстрації містить номер розділу і порядковий номер ілюстрації у ньому, позначені цифри розділяються між собою крапкою, наприклад: «Мал. 1.2. Класифікація методів дослідження реклами», тобто друга ілюстрація у першому розділі.

У тексті роботи спочатку подають малюнок, потім під ним симетрично тексту розміщують його номер та назву. Після назви крапка не ставиться, назва виділяється напівжирним.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Нумерують таблиці послідовно у межах розділу, за винятком таблиць у додатках. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» з першої великої літери із зазначенням її номера.

Усі таблиці повинні мати назви, які розміщують над таблицями і друкують симетрично до тексту. Назва конкретної таблиці виокремлюється жирним шрифтом, її слід починати із великої літери. Інтервалу між назвою таблиці та власне таблицею немає.

Відступ від тексту до напису «Таблиця» та до тексту після таблиці становить один інтервал.

У текстовій частині роботи повинні бути вказівки на таблиці. Вони розміщуються після згадування про них у тексті. Наприклад, «...статистичні дані наведені в табл. 1.3». Слово «Таблиця» і номер її вказують справа.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. При написанні роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, дані з яких наводяться у роботі. Наприкінці роботи складається повний список використаних джерел у алфавітному порядку: Загальні положення та правила складання бібліографічних посилань визначені Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2017 № 40. {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019}.(Додаток 4)

Посилаючись у тексті роботи на джерела, слід зазначати порядковий номер у переліку списку використаних джерел, виділеним квадратними дужками, наприклад: «...у працях [2-5]» або « ... у праці [8]». Якщо використовуються посилання на певного автора, то у квадратних дужках зазначається номер цього джерела у списку використаної літератури та сторінки. Наприклад, цитата в тексті: «... Значення середнього віку матері при народженні дитини в Україні ще залишається одним із найнижчих серед європейських країн...[17, с. 51]». Тобто, 17 – це номер за списком літератури, а 51 – сторінка.

У разі необхідності здійснення посилань на декілька публікацій, їх треба оформлювати у квадратних дужках через крапку з комою, відокремлюючи авторів у посиланні, наприклад, цитата в тексті «...проблема лідерства

аналізується в працях К. Левіна, М. Мескона, Б. Паригіна [12; 14; 25]».

Посилання на ілюстрації та таблиці у роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, (Дивись малюнок 1.2.), (Дивись таблицю 1.2.)

Загальні вимоги до здійснення цитувань:

1) текст цитати, тобто, прямої мови, наводиться в лапках у тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням специфіки авторського написання;

2) пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, які ставляться у будь-якому місці цитати – на початку, всередині, наприкінці, й якщо перед авторським текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

3) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках і розміщують їх у порядку появи у тексті роботи.

Кожний окремий додаток повинен починатися з нової сторінки. При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші після всієї роботи по центру сторінки друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Далі на наступному аркуші починається розміщення додатків. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово Додаток і велика літера, що позначає додаток.

Ілюстрації і таблиці, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: мал. 1.2. – другий малюнок першого розділу.

8. Допуск до захисту дипломної роботи

Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти – це процедура перевірки відповідності кваліфікаційної роботи встановленим вимогам та готовності здобувача до захисту роботи в екзаменаційній (атестаційній) комісії. Попередній захист на засіданні кафедри проводиться не пізніше ніж за місяць до початку атестації. Участь здобувача в попередньому захисті є обов'язковою.

Для проведення попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру кваліфікаційну роботу в друкованому вигляді, не переплетену в жорстку палітурку, наукову статтю та/або тези доповіді на науковій конференції (за наявності) і бути готовим коротко доповісти основний зміст роботи.

За два тижні до попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру електронний варіант кваліфікаційної роботи для перевірки на текстові запозичення. Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат здійснюється за допомогою онлайн-сервісу «UNICHECK», із яким університет уклав договір. Перевірку здійснює відповідальний співробітник, призначений на факультеті наказом ректора на основі подання декана факультету, і має відповідний допуск до роботи із відповідними програмами. Результат перевірки

у вигляді звіту, який видає онлайн-сервіс «UNICHECK», передається на кафедру відповідальній особі з питань моніторингу і протидії академічної недоброчесності.

Результати перевірки кваліфікаційної роботи програмними засобами розглядаються на засіданні кафедри. На цьому ж засіданні кафедри призначаються експертні групи для розгляду результатів перевірки засобами програмного забезпечення та фактичного змісту кваліфікаційної роботи. Експертна група аналізує звіти, отримані у результаті використання онлайн-сервісу «UNICHECK», визначає наявність/відсутність плагиату (прийняття рішення щодо наявності/відсутності плагиату у тексті не може базуватися виключно на даних звіту, сформованого онлайн-сервісом) і готує свій висновок щодо наявності/відсутності порушень академічної доброчесності у кваліфікаційній роботі та оголошує його під час попереднього захисту кваліфікаційної роботи. Протоколом засідання кафедри, на якому відбувається попередній захист кваліфікаційної роботи, оформлюється рішення щодо рекомендації кваліфікаційної роботи до захисту. У разі виявлення у кваліфікаційній роботі текстових запозичень здобувачеві надається два тижні для їх коректного виправлення й цитування. Виправлений варіант здобувач надає на кафедру не пізніше ніж за два тижні до початку атестації, після чого проводиться повторне засідання кафедри, на якому відбувається попередній захист кваліфікаційної роботи, оформлюється рішення щодо рекомендації кваліфікаційної роботи до захисту.

За результатами перевірки на плагиат та попереднього захисту кафедра ухвалює рішення про допуск (недопуск) кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною (атестаційною) комісією, про що здобувач вищої освіти інформується персонально.

До захисту в екзаменаційній (атестаційній) комісії допускаються кваліфікаційні роботи, теми яких затверджені наказом ректора Університету, а структура, зміст та якість викладу матеріалу й оформлення відповідають вимогам Положення про дипломні (кваліфікаційні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, що засвідчується підписами керівника та консультантів роботи на титульному листі.

До захисту в екзаменаційній (атестаційній) комісії не допускається робота, у якій виявлені принципові недоліки в прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях, розрахунках та висновках, суттєві відхилення від вимог державних стандартів, а також ті, які не подано у встановлений термін.

Якщо кваліфікаційна робота не рекомендована кафедрою до захисту, питання про те, чи може здобувач вищої освіти захищати кваліфікаційну роботу в наступний термін із тією ж темою, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, вирішується кафедрою, про що робиться відповідний запис у протоколі.

У разі, коли кваліфікаційна робота не підготовлена у встановлений термін або за рішенням кафедри не може бути представлена до захисту, як така, що не задовольняє поставленим до неї вимогам, здобувач вищої освіти не позбавляється права проходити наступні етапи атестації. Таким студентам

надається право повторного захисту кваліфікаційної роботи протягом трьох років. Відповідна випускова кафедра визначає тему кваліфікаційної роботи (залишає стару або змінює) і керівника роботи (залишає того ж або призначає нового). Допрацьована (перероблена) робота проходить процедуру допуску до захисту за встановленими правилами, які викладені у Положенні про дипломні (кваліфікаційні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького

9. Порядок та процедура публічного захисту кваліфікаційної роботи

Після попереднього захисту на засіданні кафедри кваліфікаційна робота (в разі її повної відповідності встановленим вимогам або після усунення виявлених недоліків) зшивається у тверду обкладинку та має бути підписана й подана здобувачем науковому керівнику. Науковий керівник перевіряє виконану роботу (разом із висновком у поданні голові екзаменаційної (атестаційної) комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи (далі – Подання) передає завідувачеві кафедри.

У Поданні зазначаються дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в Університеті; висновок керівника кваліфікаційної роботи та висновок кафедри про кваліфікаційну роботу.

У висновку кафедри зазначається «Кваліфікаційна робота відповідає (не відповідає) вимогам. Робота пройшла перевірку на плагіат і має (високий, достатній, низький) рівень унікальності. Здобувач допускається (не допускається) до захисту даної роботи в екзаменаційній (атестаційній) комісії. Протокол № _ від 20_ року». Відповідальність за своєчасне оформлення Подання несе декан факультету.

Кваліфікаційна робота, електронний варіант роботи (диск), який має бути ідентичним роздрукованій роботі, рецензія, Подання передаються до деканату факультету за сім днів до захисту. Секретар факультету реєструє кваліфікаційну роботу у «Журналі реєстрації кваліфікаційних (дипломних) робіт», а також зазначає у Поданні дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в Університеті.

Перед захистом кваліфікаційної роботи до екзаменаційної (атестаційної) комісії секретарем деканату факультету подаються: виконана кваліфікаційна робота та її електронна версія; подання голові екзаменаційної (атестаційної) комісії про захист кваліфікаційної роботи; письмова рецензія на кваліфікаційну роботу; інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної кваліфікаційної роботи: листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи (за наявності), друковані статті за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи тощо.

Послідовність проведення процедури захисту кваліфікаційних робіт:

- представлення здобувачем його роботи головою екзаменаційної (атестаційної) комісії;
- виступ автора кваліфікаційної роботи;
- питання членів комісії та присутніх до автора;

- відповіді на запитання членів комісії та присутніх;
- оголошення висновку керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді автора на зауваження наукового керівника і рецензента;
- загальна дискусія;
- заключне слово здобувача вищої освіти;
- підбиття підсумків захисту на закритому засіданні екзаменаційної комісії;
- публічне оголошення результатів захисту.

Загальний захист кваліфікаційної роботи не повинен перевищувати 20 хвилин.

На захист здобувач вищої освіти заздалегідь готує:

1) доповідь тривалістю 10-15 хвилин у довільній формі, де має висвітлити наступні питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мету й завдання роботи; об'єкт, предмет дослідження; основні методи дослідження; методологічну основу роботи; практичну цінність отриманих результатів роботи; загальні висновки; перспективні напрями вивчення і розвитку обраної проблеми. Автор кваліфікаційної роботи має продемонструвати вміння: логічно та аргументовано викладати матеріал; коректно використовувати статистичні, математичні та інші методи; проводити власні дослідження; володіти навичками узагальнення; формулювати висновки; працювати з інформаційними джерелами; ініціювати та обґрунтовувати інноваційні підходи та напрями вирішення завдань, що досліджується.

2) ілюстративний матеріал у вигляді презентації за допомогою програмного продукту Microsoft Office PowerPoint, аналогічних програмних продуктів та/або роздаткового матеріалу, що містить таблиці, графіки, діаграми, схеми тощо, на які посилається автор у своїй доповіді, а також основні висновки та пропозиції, сформульовані в результаті дослідження. Необхідну кількість та зміст ілюстрацій здобувач вищої освіти визначає самостійно, але погоджує з науковим керівником.

Роздатковий матеріал оформлюється на окремих аркушах формату А4. На титульній сторінці необхідно вказати тему кваліфікаційної роботи та її виконавця. Таблиці та рисунки разом мають наскрізну нумерацію роздаткового матеріалу. Кількість папок із роздатковим матеріалом відповідає кількості членів екзаменаційної (атестаційної) комісії.

11. Оцінювання дипломної роботи

Оцінювання захисту кваліфікаційних робіт здійснюється за 100-бальною шкалою, яка відповідно переводиться в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ЄКТС.

відповідність змісту роботи обраній темі, її актуальність, логічність структури роботи та чітка програма роботи	1- 20
ґрунтовність, повнота і науково-критичний аналіз літератури з проблемами дослідження	1-10
успішність виконання завдань дипломної роботи	1- 20
рівень аналізу зібраного фактичного матеріалу	1-10
новизна, теоретичне і практичне значення	1-10

літературне, технічне й естетичне оформлення роботи	1-10
публічний захист дипломної роботи (аргументованість, переконливість, вільне володіння матеріалом, культура мовлення)	1- 20
Разом	100

У випадку, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна (атестаційна) комісія встановлює, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

У випадку негативного висновку екзаменаційної (атестаційної) комісії за результатами повторного захисту кваліфікаційної роботи її подальший розгляд не допускається.

Після захисту кваліфікаційної роботи у паперовому вигляді, а також їх версії на електронних носіях передаються до бібліотеки Університету згідно з актами передачі кваліфікаційних робіт, складеними секретарями факультету, та зберігаються протягом п'яти років.

За кваліфікаційними роботами зберігається статус авторського права. За достовірність усіх наведених у цих роботах даних відповідальність несе здобувач вищої освіти.

Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті університету протягом двох тижнів після останнього засідання атестаційної комісії у вигляді файлу pdf, який містить титульну сторінку, зміст, анотацію двома мовами, реферат кваліфікаційної роботи та довідку про перевірку роботи на текстові запозичення

У разі виявлення у кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування тощо, скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації відбувається відповідно до Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2021 р. № 897.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Положення про академічну доброчесність у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/Kodeks_akadem_dobrochnosti_27_09_2022.pdf

Кодекс академічної доброчесності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/Kodeks_akadem_dobrochnosti_27_09_2022.pdf

Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/460_zapobigannya-plagiatu.pdf

Положення про дипломні (кваліфікаційні) роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/493_diplomn-roboti_21.06.2023.pdf

Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра соціології та філософії
Ступінь вищої освіти магістр
Спеціальність 054 Соціологія
Освітня програма Соціологія муніципальної політики

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 (прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом університету від “ ___ ” 20__ року №

2. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата
завдання видав		завдання прийняв

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач вищої освіти

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище та ініціали)

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра соціології та філософії**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»
на тему « »

Виконав(ла): здобувач вищої освіти
групи
Денного/заочного відділення
Спеціальність: 054 Соціологія
Освітня програма: Соціологія
муніципальної політики
ПБ
Керівник: ПБ
Рецензент: ПБ

Запоріжжя — 20__ року

ЗМІСТ	
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СПОРТУ	
1.1. Соціалізація молоді як об'єкт соціологічного аналізу.....	6
1.2. Спорт як фактор соціалізації молоді людини	12
РОЗДІЛ 2. СПОРТ ЯК НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	
2.1. Особливості формування особистості засобами спорту	18
2.2. Форми і засоби соціалізації молоді в спортивній школі.....	25
РОЗДІЛ 3. СПОРТИВНА ШКОЛА ЯК МАЙДАНЧИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ	
3.1. Роль та значення занять спортом	32
3.2. Спортивна школа як референт соціалізації молоді: соціологічний вимір.....	42
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ	60

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. КНИГИ Іваненко О.О. *Це назва книги*. Місто: Видавництво. 2022. 25 с.
2. СТАТТЯ ІЗ ЖУРНАЛУ. Іваненко, О.О. (2018). Назва статті. *Назва журналу*, номер/випуск. 2018. С. 3-9.
3. ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛО. Іваненко, О.О. Назва роботи. Рік. URL: лінк
4. ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛО ОФІЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ (БЕЗ АВТОРА). Офіційна назва. URL: лінк

Приклад:

1. Горбачик, А. П., Сальникова, С. А. Аналіз даних соціологічних досліджень власними силами SPSS. Луцьк: РВВ "Вежа". 2008. 54 с.
2. Бакальчук Владислава. Культурний геноцид як складова частина міжнародного злочину РФ в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2023. URL: <http://surl.li/mzasm>
3. Гай-Нижник П.П. Російсько-українська війна – війна за життя (2014–2022 рр.): періодизація. *Українознавство*. № 1(82). 2022. С. 51–76.
4. Галів М., Ільницький В. Характер сучасної російсько-української війни (2014–2023): Вітчизняний історіографічний дискурс. *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія*. Випуск 13/55. 2023. С. 47–73.
5. Грицюк В., Лисенко О. Війна Російської Федерації проти України: воєнний, міжнародно-правовий, геополітичний та економічний виміри. *Український історичний журнал*. 2 (569). 2023. С. 5–33.
6. Киридон А.М., Троян С.С. Цивілізаційна війна 2014–2022 рр.: національно-визвольна війна України ХХІ століття (теоретичний дискурс). *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». 2022. С. 523–534.
7. Лисенко О.Є. Феноменологія війни Росії проти України як об'єкт гуманітарних досліджень (за матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 25 травня 2022 р.). *Вісник Національної академії наук України*. №7. 2022. С. 85–98.
8. Наміри Кремля: чому війна Росії проти України є геноцидом українського народу. *Матеріал Президентки АПУ Анни Огренчук для «Радіо Свобода»*. 2022. URL: <http://surl.li/nlhhl>
9. Окупанти обмежили виїзд із Бердянська й Мелітополя. *Центр національного спротиву*. URL: <http://surl.li/mzask>
10. Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України: аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Лозовий В. С., Валевський О. Л., Здіорук С. І., Зубченко С. О. та ін.] / за заг. ред. В. М. Яблонського. Київ: НІСД, 2019. 144 с.
11. Регіональне інформаційне агентство (РІА)–Мелітополь: У Мелітополі окупанти примусово виселили жінку. URL: <http://surl.li/mzasg>
12. Смолій В. А. Історик і війна / *НАН України. Звернення академіка Валерія Смолія*. 23. 03. 2022. URL: <http://history.org.ua/uk/post/46828>
13. У Росії створили загони юних танкістів і десантників. *РБК-Україна*. URL: <http://surl.li/nlhgy>
14. Федоров Іван. Перелякані рашисти вкотре прикрились цивільними як живим щитом. *Telegram Message*. 2022. URL: https://t.me/ivan_fedorov_melitopol/978

15. Mykhaylo Zabrodskyi, Dr Jack Watling, Oleksandr V Danylyuk and Nick Reynolds. Preliminary Lessons in Conventional Warfighting from Russia's Invasion of Ukraine: February–July 2022. 30 November 2022. URL: <http://surl.li/mzasz>
16. Howe S. *Empire: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press. 2002. 140 c.